

اهمیت نسبی حضور و عدم حضور ریشه‌ی گیاه در تغییرات نسبت فعالیت آنزیمی به کربن

بیوماس میکروبی خاک‌های شور و غیر شور

مژگان بویراحمادی^{۱*} - فایز رئیسی^۲ - جهانگرد محمدی^۳

تاریخ دریافت: ۸۹/۱/۲۱

تاریخ پذیرش: ۸۹/۷/۱۱

چکیده

فعالیت میکروبیولوژیک خاک، تصویر پیچیده‌ای از فرآیندهای بیوشیمیایی مختلف و مرتبط با هم است که تنها با اندازه‌گیری یک پارامتر ساده نمی‌توان آن را به خوبی مورد ارزیابی قرار داد. به نظر می‌رسد که تعیین همزمان چند پارامتر و ترکیب آنها، روش مناسب‌تری برای پی بردن به تغییرات ایجاد شده در شرایط بیولوژیک و کیفیت خاک باشد. هدف این تحقیق، بررسی نسبت فعالیت برخی آنزیم‌های خاک به کربن بیوماس میکروبی در سطوح مختلف شوری در خاک‌های تحت کشت و کشت نشده بود. این نسبت نشان دهنده‌ی فعالیت آنزیمی به ازای هر واحد بیوماس میکروبی می‌باشد. در این مطالعه، پنج سطح شوری شامل شاهد (۰/۵)، ۲/۵، ۵، ۷/۵ و ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر و سه محیط (بدون کشت، خاک تحت کشت گندم و خاک تحت کشت شبدر) به صورت فاکتوریل در قالب طرح کاملاً تصادفی با سه تکرار استفاده شد. نتایج نشان داد که در هر سه محیط، شوری موجب کاهش معنی‌دار نسبت فعالیت آنزیمی به کربن بیوماس میکروبی شد. همچنین، اثر نوع محیط کشت بر نسبت فعالیت آنزیم اوره‌آز به کربن بیوماس میکروبی و نسبت فعالیت آنزیم آریل سولفاتاز به کربن بیوماس میکروبی در کلیه‌ی سطوح شوری معنی‌دار بود. با این وجود، نسبت فعالیت آنزیم‌های بتا-گلوکوسیداز و فسفاتاز قلبایی به بیوماس میکروبی در هیچ یک از سطوح شوری تحت تأثیر نوع محیط قرار نگرفت. به عبارت دیگر، حضور گیاه، در افزایش و یا کاهش توانایی ریزجانداران خاک در تولید این دو آنزیم نقش قابل ملاحظه‌ای نداشته است. اثر نوع محیط کشت بر نسبت فعالیت آنزیم‌های آل-گلوتامیناز، ساکاراز و فسفاتاز اسیدی به کربن بیوماس میکروبی در سطوح مختلف شوری متغیر بود. به طور خلاصه، نتایج نشان می‌دهد که حضور گیاه در خاک‌های شور، بهبود بیوماس میکروبی و حفظ فعالیت برخی آنزیم‌های خاک و میزان سنتز آنها توسط بیوماس میکروبی را به همراه دارد. اما سنتز برخی دیگر از آنزیم‌ها توسط بیوماس میکروبی خاک تحت تأثیر حضور و عدم حضور ریشه‌ی زنده‌ی گیاه نمی‌باشد. به عبارت دیگر، میزان تأثیر ریشه و احتمالاً ترشحات آن بر تعدیل اثر شوری بر میزان آنزیم تولید شده توسط بیوماس میکروبی خاک، وابسته به سطح شوری، نوع گیاه و نوع آنزیم مورد مطالعه می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: شوری، نسبت فعالیت آنزیمی به کربن بیوماس میکروبی، خاک بدون کشت، خاک تحت کشت گندم، شبدر

مقدمه

آنزیم‌های مختلف از منابع گوناگون که مهم‌ترین آن بیوماس میکروبی است، همواره صورت پذیرد (۵).

البته، متغیرهای زیستی و غیر زیستی مختلف می‌توانند بر فعالیت و بیوماس میکروبی خاک مؤثر باشند که به صورت دوره‌ای و یا دائمی در خاک، به عنوان زیستگاه ریزجانداران، شرایط خاص و تنش‌زایی را به وجود می‌آورند که از جمله‌ی آنها می‌توان به پدیده‌ی شور شدن خاک‌ها اشاره نمود (۱۴). فعالیت آنزیمی و کربن بیوماس میکروبی خاک شاخص‌های حساس به متغیرهای محیطی هستند و از این پارامترها برای تجزیه و تحلیل اثر عوامل محیطی و تنش‌های وارده بر جمعیت میکروبی خاک استفاده می‌شود (۱۴). مهم‌ترین دلایل استفاده از فعالیت‌های آنزیمی به عنوان شاخص کیفیت خاک، عبارت از ارتباط

جمعیت میکروبی خاک مسئول تنظیم چرخه‌ی عناصر غذایی به شمار می‌آید و بنابراین در فراهم ساختن عناصر غذایی برای گیاه و حاصلخیزی خاک نقش مهمی را ایفا نموده و بدین طریق در رشد گیاه و تولیدات کشاورزی حائز اهمیت ویژه می‌باشند (۹). با این حال، مجموع فعالیت‌ها و فرآیندهای انجام شده در یک خاک مشخص، تنها زمانی می‌تواند از سطح مطلوبی برخوردار باشد که ساخت و تولید

۱ و ۳ - به ترتیب کارشناس ارشد و دانشیاران گروه خاکشناسی، دانشکده

کشاورزی، دانشگاه شهرکرد

* - نویسنده مسئول: (Email: mozhgan_boyrahmadi@yahoo.com)

کشت (کشت گندم و شبدر) و خاک کشت نشده مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت.

مواد و روش‌ها

این پژوهش با هدف مطالعه‌ی اثر سطوح مختلف شوری خاک بر نسبت فعالیت برخی آنزیم‌های خاک به کربن بیوماس میکروبی در ارتباط با پاسخ شبدر ایرانی (*Trifolium resupinatum* L.) و گندم رقم چمران (*Triticum aestivum* L. Var *Chamran*) به سطوح شوری مشابه در شرایط گلخانه‌ای به اجرا در آمد. طرح آزمایشی به کار رفته به صورت فاکتوریل (۳×۵) با ۵ سطح شوری و ۳ محیط خاک (خاک کشت نشده، خاک تحت کشت شبدر و خاک تحت کشت گندم) با سه تکرار به اجرا در آمد. تیمارهای شوری به کار رفته در این مطالعه عبارت از سطوح ۰/۵ (شاهد)، ۲/۵، ۵، ۷/۵ و ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر بودند. به منظور تهیه‌ی محلول‌های شور، نمک‌های کلرید سدیم، کلرید پتاسیم، کلرید کلسیم و کلرید منیزیم به ترتیب با نسبت وزنی ۱:۱:۱:۲ برای رسیدن به سطوح شوری مذکور مورد استفاده قرار گرفتند.

جوانه‌های سه روزه و یک اندازه (۱ الی ۲ سانتی‌متری) به گلدان‌های کدگذاری شده‌ی حاوی یک کیلوگرم خاک مزرعه منتقل شدند. گلدان‌ها تا زمان استقرار کامل جوانه‌ها در خاک (دو هفته‌ی اول)، با آب مقطر آبیاری شدند و به گیاهان اجازه داده شد که تا قبل از شروع اعمال تیمارهای شوری به خوبی رشد کنند. پس از گذشت این دوره، گلدان‌های شاهد با آب مقطر و دیگر گلدان‌ها با آب شور مربوطه آبیاری شدند. گیاهان در گلدان‌های پلاستیکی به مدت ۱۲۰ روز در گلخانه رشد یافتند. برخی خصوصیات فیزیکی و شیمیایی اولیه‌ی خاک در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱- برخی خصوصیات فیزیکی و شیمیایی خاک مورد استفاده

۷/۸	pH
۰/۵ dSm ⁻¹	هدایت الکتریکی عصاره اشباع
۲۰ cmol (+) kg ⁻¹	ظرفیت تبادل کاتیونی
۸/۴ mg g ⁻¹	مواد آلی
۰/۷۸ mg g ⁻¹	نیتروژن کل
۲۰ mg kg ⁻¹	فسفر (اولسن)
۳۰۰ mg g ⁻¹	کربنات کلسیم
۱۰/۸	C/N
۵۱۰ mg g ⁻¹	شن
۶۰ mg g ⁻¹	سیلت
۴۳۰ mg g ⁻¹	رس

چهار ماه پس از شروع اعمال تیمارهای شوری، گیاهان برداشت

تنگ‌تنگ این شاخص میکروبی با پارامترهای کیفیت خاک و سیر سریع تغییر و تحولات در مقایسه با دیگر خصوصیات خاک می‌باشد (۴ و ۵).

اصولاً فعالیت میکروبیولوژیک خاک، تصویر پیچیده‌ای از فرآیندهای بیوشیمیایی مختلف و مرتبط با هم است که تنها با اندازه‌گیری یک پارامتر ساده نمی‌توان آن را به خوبی مورد ارزیابی قرار داد (۱۵). به نظر می‌رسد که تعیین همزمان چند پارامتر روش مناسب‌تری برای پی بردن و درک بهتر تغییر ویژگی‌های بیوشیمیایی و متابولیکی و در نتیجه کیفیت خاک ناشی از آلودگی، شور شدن و مدیریت خاک باشد. بدیهی است که اندازه‌گیری پارامترهای متعدد نیز در برخی شرایط امکان‌پذیر نمی‌باشد و باید پارامترهای حساس را از بین مجموعه شاخص‌های میکروبیولوژیکی انتخاب نمود. برای مثال، ادغام و نسبت بین دو پارامتر اندازه‌گیری شده، ترکیب ساده‌ای از دو پارامتر مختلف در قالب یک نسبت ساده است که می‌تواند اطلاعاتی را در مورد تغییرات ایجاد شده در فعالیت و ترکیب جمعیت میکروبی خاک در اختیار قرار دهد (۱۵). نسبت فعالیت آنزیم‌ها به بیوماس میکروبی، یکی از این پارامترها است که نشان دهنده‌ی فعالیت آنزیمی به ازای هر واحد بیوماس میکروبی می‌باشد. از جهت دیگر، محاسبه‌ی این نسبت، اطلاعات اکولوژیک مناسبی درباره‌ی جنبه‌های خاص بیوماس میکروبی ارائه می‌دهد. افزایش این نسبت ممکن است بیانگر افزایش تولید آنزیم یا آزادسازی آنزیم ریزجانداران و همچنین آزادسازی آنزیم‌های تثبیت شده توسط کلونیدهای رسی یا هوموسی به داخل محلول خاک باشد (۱۲). گاهی از این نسبت برای پی بردن به تغییرات آنزیم‌های برون سلولی و یا برای ارزیابی عکس‌العمل آنزیم‌های خاک به عملیات مدیریتی استفاده می‌شود (۱۵). به طور کلی، نسبت بین فعالیت آنزیمی به بیوماس میکروبی شاخصی از جامعه‌ی میکروبی به شمار می‌آید که با پتانسیل تجزیه‌ی ترکیبات آلی مرتبط خواهد بود. شاید یکی از دلایل آن، وجود همبستگی بین بیوماس میکروبی و سایر فرآیندهای میکروبی خاک مانند تنفس و فعالیت آنزیمی در شرایط محیطی مشخص باشد (۱۶).

مطالعات گذشته نشان داده است که رابطه‌ی منفی بین EC خاک و بیوماس میکروبی (۲، ۱۸، ۲۱) و فعالیت آنزیم‌های خاک (۱۷ و ۱۹) وجود دارد. اما تا به حال مطالعه‌ای در زمینه‌ی اثر تنش شوری بر نسبت فعالیت آنزیمی به کربن بیوماس میکروبی صورت نگرفته است. مهم‌تر اینکه برای تعیین عکس‌العمل فعالیت و میزان بیوماس میکروبی خاک به شوری، لازم است گیاه و خاک، و تمام اجزای آن را به عنوان یک پیکره‌ی واحد، با تمام اثرات متقابل پیچیده‌ای که بر یکدیگر دارند، در نظر گرفت تا امکان درک بهتر از چگونگی اثر اجزای مختلف بر یکدیگر وجود داشته باشد (۹).

از این رو، در این تحقیق تغییرات نسبت فعالیت آنزیمی به بیوماس میکروبی خاک در سطوح مختلف شوری در محیط‌های تحت

دارای توزیع نرمال بوده و واریانس تیمارها همگن باشد. تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها شامل تجزیه واریانس (ANOVA) و مقایسه‌ی میانگین‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SigmaStat 3.5 صورت گرفت. میانگین تیمارها با استفاده از آزمون Fisher's Protected LSD در سطح احتمال ۵ درصد مقایسه شدند. تغییرات نسبی (بر حسب درصد) نسبت فعالیت آنزیمی به کربن بیوماس میکروبی برای هر تیمار شوری نسبت به خاک غیر شور محاسبه و گزارش گردید. نتایج تجزیه آماری داده‌ها به صورت آماره MS، جدول تجزیه واریانس برای نشان دادن اثرات ساده شوری و محیط، و اثرات متقابل آنها، و میانگین‌های هر متغیر به همراه انحراف معیار^۸ (SD) گزارش شدند.

نتایج و بحث

اثر شوری بر وزن خشک و طول ریشه‌ی گندم و شبدر

افزایش شوری خاک اثر معنی‌دار ($P < 0.001$) بر وزن خشک و طول ریشه‌ی گندم و شبدر داشت. به طوری که افزایش شوری از شاهد تا ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر موجب کاهش وزن خشک و طول ریشه‌ی شبدر به ترتیب به میزان ۹۸ و ۸۲ درصد و کاهش وزن خشک و طول ریشه‌ی گندم به ترتیب به میزان ۸۶ و ۷۳ درصد شد (جدول ۲).

UR:MBC

نتایج نشان می‌دهد که شوری اثر معنی‌دار بر نسبت فعالیت آنزیم اوره‌آز به کربن بیوماس میکروبی دارد. به طوری که مقدار عددی این نسبت در محیط‌های غیر شور بیشتر از محیط‌های شور بود. نتایج تجزیه واریانس نیز نشان می‌دهد که اثر شوری، نوع محیط کشت و اثرات متقابل آنها بر نسبت مذکور معنی‌دار می‌باشد (جدول ۳). نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که نسبت فعالیت آنزیم اوره‌آز به کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت گندم بیشتر از دو محیط دیگر می‌باشد. در خاک تحت کشت گندم، افزایش شوری تا ۷/۵ دسی‌زیمنس بر متر اثر معنی‌دار بر این نسبت نداشت ($P > 0.05$) و کاهش آن در شوری‌های بالاتر مشاهده شد. در خاک تحت کشت شبدر نیز افزایش شوری تا ۵ دسی‌زیمنس بر متر اثر معنی‌دار بر این نسبت نداشت ($P > 0.05$) ولی در شوری‌های بالاتر کاهش این نسبت مشاهده شد (جدول ۴). اثر نوع محیط در کلیه‌ی سطوح شوری به استثنای شوری ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر بر این نسبت معنی‌دار بود (شکل ۱). در سطوح شوری شاهد (۰/۵)، ۲/۵، ۵ و ۷/۵ دسی‌زیمنس بر متر تفاوت معنی‌دار در این نسبت بین خاک تحت کشت شبدر و محیط بدون

شده و اندام‌های هوایی و ریشه از یکدیگر جدا گردیدند. خاک چسبیده به ریشه‌ها با دست به آرامی جدا شده و پس از شستشوی ریشه با آب مقطر، به منظور اندازه‌گیری وزن خشک آنها، به مدت ۲ روز در آون ۶۰ درجه قرار داده شدند. بقیه‌ی خاک هر گلدان را مخلوط نموده و به منظور سنجش نسبت فعالیت آنزیمی به کربن بیوماس میکروبی به آزمایشگاه منتقل شدند.

از روش تدخین با کلروفرم (۱۱) و سپس انکوباسیون، برای تعیین کربن بیوماس میکروبی^۱ (MBC) خاک استفاده شد. برای این منظور، دو نمونه‌ی ۴۰ گرمی از خاک‌ها برداشته و در داخل بشرهای تخت قرار گرفت. سپس کلیه‌ی نمونه‌ها در دو دسیکاتور جداگانه چیده شدند. نمونه‌های داخل یکی از دسیکاتورها به مدت ۲۴ ساعت با کلروفرم تدخین، در حالی که نمونه‌های داخل دسیکاتور دیگر در دمای معمولی آزمایشگاه نگهداری شدند. بخار کلروفرم طی سه مرحله از داخل دسیکاتور خارج شد. سپس کلیه‌ی بشرهای تدخین شده و تدخین نشده را خارج کرده و بعد از تلقیح مجدد با مقداری خاک مرطوب تدخین نشده، در داخل جارهای پلاستیکی قرار داده شدند. به منظور به دام انداختن CO_2 ، یک ظرف حاوی سود ۰/۵ نرمال در داخل جارها تعبیه گردید. بعد از ۱۰ روز، مقدار CO_2 تولید شده اندازه‌گیری شد. اختلاف مقادیر به دست آمده برای نمونه‌های تدخین شده و تدخین نشده، به عنوان بیوماس میکروبی تعیین گردید. با تقسیم این عدد بر ضریب تصحیح (۰/۴۵)، کربن بیوماس میکروبی به دست آمد (۱۰).

فعالیت آنزیم‌های فسفاتاز قلیایی^۲ (ALP) و اسیدی^۳ (ACP) طبق روش عیوضی و طباطبایی (۶)، فعالیت آنزیم آریل سولفاتاز^۴ (Aryl) با استفاده از روش طباطبایی و برمنر (۲۳)، فعالیت آنزیم اوره-آز^۵ (UR) طبق روش طباطبایی و برمنر (۲۴)، فعالیت آنزیم بتا-گلوکوسیداز^۶ (BGlu) طبق روش ارائه شده توسط عیوضی و طباطبایی (۷)، فعالیت آنزیم ال-گلوتامیناز^۷ (LGlu) طبق روش فرانکنبرگر و طباطبایی (۸)، و فعالیت آنزیم ساکاراز یا اینوتاز (In) بر اساس روش ارائه شده توسط شیرن و ون‌مرسی (۲۲) و با استفاده از سوبسترای مناسب برای هر آنزیم در شرایط استاندارد اندازه‌گیری شدند. سپس، نسبت فعالیت هر آنزیم به کربن بیوماس میکروبی، از طریق تقسیم نمودن دو پارامتر مزبور بر یکدیگر بدست آمد. پس از تجزیه‌ی مدل آماری، داده‌ها مورد بررسی قرار گرفتند تا

- 1- Microbial Biomass Carbon
- 2- Alkaline Phosphatase
- 3- Acid Phosphatase
- 4- Aryl Sulphatase
- 5- Urease
- 6- β -Glucosidase
- 7- L-Glutaminase

8- Standard deviation

خود نشان دادند که همبستگی منفی معنی‌دار بین فعالیت این آنزیم و درجه‌ی شوری خاک وجود دارد. قول لر عطا و رئیسی (۹) در پژوهش خود نشان دادند که گرچه شوری موجب کاهش کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت شبدر برسیم می‌گردد، اما اثر آن از نظر آماری معنی‌دار نمی‌باشد.

جدول ۳- نتایج تجزیه واریانس اثر شوری (df=۴)، محیط (df=۲) و اثرات متقابل آنها (df=۸) بر نسبت فعالیت آنزیم‌ها به کربن بیوماس میکروبی. درجه آزادی خطا برابر با ۳۰ است.

نسبت	منبع تغییرات	MS
	شوری	۰/۰۰۰۰۲۳۶***
LGlu:MBC	محیط	۰/۰۰۰۰۰۶۰۵***
	شوری×محیط	۰/۰۰۰۰۰۱۱۸*
	MSe	۰/۰۰۰۰۰۰۴۵
	شوری	۰/۰۰۰۰۰۲۶۴***
UR:MBC	محیط	۰/۰۰۰۰۰۳۵۹***
	شوری×محیط	۰/۰۰۰۰۰۰۳۰**
	MSe	۰/۰۰۰۰۰۰۸۳
	شوری	۰/۰۰۰۰۰۲۳۰***
BGlu:MBC	محیط	۰/۰۰۰۰۰۴۳۸***
	شوری×محیط	۰/۰۰۰۰۰۰۶۵۲ Ns
	MSe	۰/۰۰۰۰۰۰۶۷
	شوری	۰/۰۰۰۰۵۱۴***
In:MBC	محیط	۰/۰۰۰۰۱۲۳***
	شوری×محیط	۰/۰۰۰۰۰۰۹۰۶Ns
	MSe	۰/۰۰۰۰۰۰۹۳۶
	شوری	۰/۰۰۰۱۷۱***
ACP:MBC	محیط	۰/۰۰۰۰۸۲۷***
	شوری×محیط	۰/۰۰۰۰۰۱۷۸Ns
	MSe	۰/۰۰۰۰۰۳۲۸
	شوری	۰/۰۰۰۱۸۶***
ALP:MBC	محیط	۰/۰۰۰۱۲۰Ns
	شوری×محیط	۰/۰۰۰۰۲۳۷Ns
	MSe	۰/۰۰۰۰۴۲
	شوری	۰/۰۰۰۰۱۸۷***
Aryl:MBC	محیط	۰/۰۰۰۰۰۳۴۳***
	شوری×محیط	۰/۰۰۰۰۰۱۰۷Ns
	MSe	۰/۰۰۰۰۰۰۶۳

***: $P < 0.001$; **: $P < 0.01$; *: $P < 0.05$; Ns: غیر معنی‌دار

کشت مشاهده نشد ($P > 0.05$) اما با خاک تحت کشت گندم تفاوت معنی‌دار نشان داد. در سطح شوری ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر، این نسبت بین محیط‌های مختلف تفاوت معنی‌دار با یکدیگر نداشتند ($P > 0.05$ ، شکل ۱).

جدول ۲- نتایج تجزیه واریانس اثر سطوح مختلف شوری بر وزن خشک و طول ریشه گندم و شبدر. درجه آزادی خطا برابر با ۱۰ است.

طول ریشه (m pot ⁻¹)	وزن خشک ریشه (g pot ⁻¹)	EC _i (dS m ⁻¹)
شبدر ایرانی		
۸۸/۶ a	۱۰/۰ a	۰/۵
۷۲/۰ b	۸/۲۶ b	۲/۵
۲۵/۰ c	۲/۵۸ c	۵/۰
۱۷/۷ d	۱/۱۶ d	۷/۵
۱۵/۸ e	۰/۱۴ e	۱۰
۱/۹۱	۰/۷۱۴	LSD _{0.05}
۳۴۶۹	۵۸/۹۷	MS
۰/۵۴۴۸	۰/۰۷۶۱	MSe
۶۳۶۷***	۷۷۴***	F
گندم		
۶۸/۶ a	۶/۴۴ a	۰/۵
۵۰/۰ b	۴/۸۱ b	۲/۵
۴۹/۰ b	۴/۶۷ b	۵/۰
۴۲/۰ c	۴/۰۷ c	۷/۵
۱۸/۰ d	۰/۸۷ d	۱۰
۲/۳۱۵	۰/۶۲۲	LSD _{0.05}
۹۶۲/۰۷۷	۱۲/۵۶۶	MS
۰/۸۰	۰/۰۵۷۷	MSe
۱۲۰۳***	۲۱۷***	F

P/۰.۰۱ : ***

علت این مشاهدات احتمالاً به دلیل آن است که در محیط غیرشور (شاهد) و سطوح شوری متوسط در محیط‌های تحت کشت شبدر و خاک بدون کشت، ریزجانداران مسئول تولید آنزیم اوره‌آز دارای قابلیت یکسانی در تولید آنزیم مذکور می‌باشند و ریزجانداران موجود در خاک تحت کشت گندم توانایی بیشتری در تولید این آنزیم دارند. اما با افزایش شوری تا سطح ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر توانایی ریزجانداران خاک تحت کشت گندم در تولید این آنزیم کاهش می‌یابد. به عبارت دیگر احتمالاً، ریشه‌ی شبدر قادر به تعدیل اثر شوری بر مقدار آنزیم تولید شده توسط بیوماس میکروبی نیست، در حالی که ریشه‌ی گندم به دلیل مقاومت بیشتر در برابر تنش شوری و کاهش کمتر وزن خشک و طول ریشه (جدول ۲) دارای چنین توانایی می‌باشد. کوکسان و لپیس (۳) و نوربخش و همکاران (۱) در تحقیقات

LSD _{0.05}	میانگین	تحت کشت شبدر	تحت کشت گندم	محیط بدون کشت	سطح شوری (dS m ⁻¹)
LGlu:MBC					
	۰/۰۰۵۹۵A	۰ A	۰ A	۰ A	۰/۵
	۰/۰۰۵۵۶A	+۶/۷۵A	-۲/۱AB	-۵/۳۰A	۲/۵
	۰/۰۰۴۵۲B	-۳/۰B	-۱۴/۴A	-۳/۰B	۵/۰
۰/۰۰۱۱۱	۰/۰۰۳۶۳C	-۳۷/۰B	-۴۱/۴BC	-۳۸/۴B	۷/۵
	۰/۰۰۱۹۲D	-۷۴/۱C	-۶۶/۱C	-۶۱/۹C	۱۰
۰/۰۰۰۴۹۵	-	۰/۰۰۴۶۴a	۰/۰۰۴۷۳a	۰/۰۰۳۵۸b	میانگین
	۰/۰۰۰۶۴۳		۰/۰۰۱۱۱		LSD _{0.05}
UR:MBC					
	۰/۰۰۶۰۱A	۰ A	۰ A	۰ A	۰/۵
	۰/۰۰۵۹۹A	+۱/۲۶A	+۱/۴۰A	-۵/۲۰A	۲/۵
	۰/۰۰۵۴۳A	-۱۱/۹A	+۴/۵۸A	-۲۹/۵B	۵/۰
۰/۰۰۱۵۲	۰/۰۰۴۵۰B	-۴۰/۵B	-۵/۹۰A	-۳۸/۴B	۷/۵
	۰/۰۰۱۹۱C	-۶۳/۳C	-۷۶/۰B	-۶۱/۷C	۱۰
۰/۰۰۰۶۷۸	-	۰/۰۰۴۲۰b	۰/۰۰۶۵۲a	۰/۰۰۳۵۸b	میانگین
	۰/۰۰۰۸۷۶		۰/۰۰۱۵۲		LSD _{0.05}
BGlu:MBC					
	۰/۰۰۶۳۸A	۰ A	۰ A	۰ A	۰/۵
	۰/۰۰۴۸۶B	-۲۸/۶B	-۱۶/۵AB	-۲۶/۸B	۲/۵
	۰/۰۰۴۷۷B	-۲۷/۰B	-۶/۹۰AB	-۴۲/۷C	۵/۰
۰/۰۰۱۳۶	۰/۰۰۳۷۰C	-۴۰/۴B	-۳۵/۳BC	-۵۰/۷D	۷/۵
	۰/۰۰۲۰۶D	-۶۶/۸C	-۶۵/۷C	-۷۰/۷E	۱۰
۰/۰۰۰۶۰۹	-	۰/۰۰۴۲۸b	۰/۰۰۴۹۳a	۰/۰۰۳۸۶b	میانگین
	۰/۰۰۰۷۸۷		۰/۰۰۱۳۶		LSD _{0.05}
In:MBC					
	۰/۰۲۴۲A	۰ A	۰ A	۰ A	۰/۵
	۰/۰۱۸۸B	-۲۹/۱B	-۱۹/۷A	-۱۸/۳B	۲/۵
	۰/۰۱۷۷B	-۳۶/۲B	-۱۵/۰A	-۲۹/۹BC	۵/۰
۰/۰۰۵۱۰	۰/۰۱۶۳B	-۳۵/۸B	-۱۸/۶A	-۴۵/۹C	۷/۵
	۰/۰۰۳۷۵C	-۹۰/۵C	-۷۶/۶B	-۸۶/۶D	۱۰
۰/۰۰۲۲۸	-	۰/۰۱۶۱b	۰/۰۱۹۱a	۰/۰۱۳۴c	میانگین
	۰/۰۰۲۹۵		۰/۰۰۵۱۰		LSD _{0.05}
ALP:MBC					
	۰/۱۷۶A	۰AB	۰ AB	۰ A	۰/۵
	۰/۱۸۱A	+۷/۲۲A	+۲/۰۹A	-۰/۴۵A	۲/۵
۰/۰۳۴۲	۰/۱۴۱B	-۱۸/۹BC	-۱۲/۷AB	-۲۶/۷B	۵/۰
	۰/۱۱۰C	-۴۰/۳CD	-۲۵/۲B	-۴۷/۵C	۷/۵
	۰/۰۷۳۲D	-۵۶/۸D	-۵۵/۷C	-۶۲/۴D	۱۰
۰/۰۱۵۳	-	۰/۱۳۶ab	۰/۱۴۵a	۰/۱۲۷b	میانگین
	۰/۰۱۹۷		۰/۰۳۴۲		LSD _{0.05}

ادامه جدول ۴

LSD _{0.05}	میانگین	تحت کشت شبدر	تحت کشت گندم	محیط بدون کشت	سطح شوری (dS m ⁻¹)
ACP:MBC					
	۰/۰۴۶۶A	• A	• A	• A	۰/۵
	۰/۰۳۵۸B	-۲۲/۸AB	-۲۴/۳B	-۲۱/۷B	۲/۵
۰/۰۰۹۵۵	۰/۰۲۵۳C	-۴۳/۴ BC	-۳۹/۵B	-۵۶/۳C	۵/۰
	۰/۰۲۱۳C	-۵۴/۶CD	-۴۰/۵B	-۷۲/۵D	۷/۵
	۰/۰۱۰۶D	-۸۰/۰D	-۶۹/۱C	-۸۴/۹E	۱۰
۰/۰۰۴۲۷	-	۰/۰۲۶۲b	۰/۰۳۶۱a	۰/۰۲۱۶c	میانگین
	۰/۰۰۵۵۱		۰/۰۰۹۵۵		LSD _{0.05}
Aryl:MBC					
	۰/۰۰۶۰۱A	• A	• A	• A	۰/۵
	۰/۰۰۵۹۲A	+۰/۶۷A	-۶/۱۷A	+۳/۱۳A	۲/۵
	۰/۰۰۵۰۰A	-۱۵/۵A	-۱۰/۹A	-۲۹/۵B	۵/۰
۰/۰۰۱۳۲	۰/۰۰۴۵۰B	-۴۰/۵B	-۵/۸۹A	-۳۸/۴C	۷/۵
	۰/۰۰۲۴۷C	-۶۳/۳C	-۵۴/۲B	-۶۱/۷D	۱۰
۰/۰۰۰۵۹۱	-	۰/۰۰۴۱۶b	۰/۰۰۶۵۰a	۰/۰۰۳۶۷b	میانگین
	۰/۰۰۰۷۶۴		۰/۰۰۱۳۲		LSD _{0.05}

در هر ستون، حروف بزرگ مختلف نشان دهنده تفاوت معنی دار ($P < 0.05$) بر اساس آزمون LSD در بین سطوح مختلف شوری می باشد. مقایسه میانگین فعالیت آنزیمی به کربن بیوماس میکروبی در بین سه محیط مختلف (هر ردیف)، با حروف کوچک ایتالیک نشان داده شده است.

به گیاه و ترشحات ریشه‌ی آن برای تولید این آنزیم ندارند. نسبت فعالیت آنزیم بتا-گلوکوسیداز به کربن بیوماس میکروبی نیز به مانند نسبت فعالیت آنزیم اوره‌آز به کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت گندم به طور معنی داری بیش از خاک تحت کشت شبدر و خاک بدون کشت می باشد (جدول ۴).

پاتاک و روال (۱۷) و ریتز و هاینس (۱۹) نشان دادند که شوری اثر کاهنده‌ی معنی دار بر فعالیت آنزیم بتا-گلوکوسیداز دارد. ژنگ و همکاران (۲۵) نیز گزارش نمودند که فعالیت آنزیم بتا-گلوکوسیداز در شوری های ۰/۲ درصد، ۰/۴ درصد، ۰/۶ درصد و ۰/۸ درصد به ترتیب ۱۰/۹۶، ۲۰/۰۷، ۳۰/۹۶ و ۳۷/۴۴ درصد کاهش می یابد.

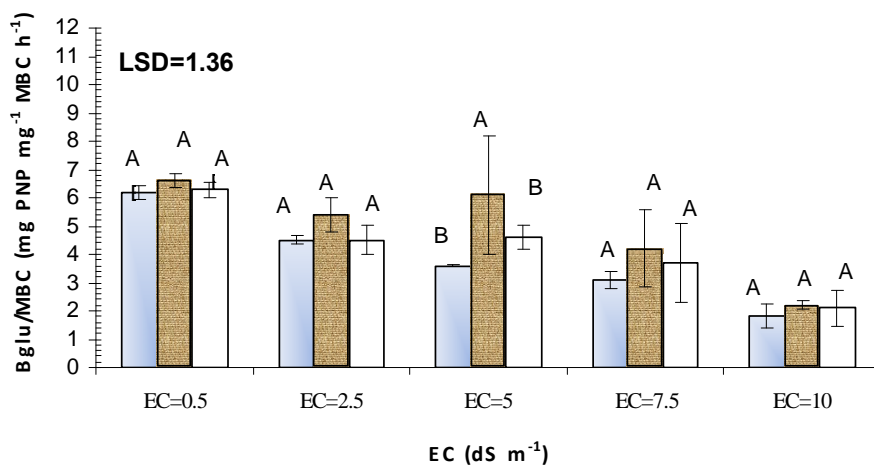
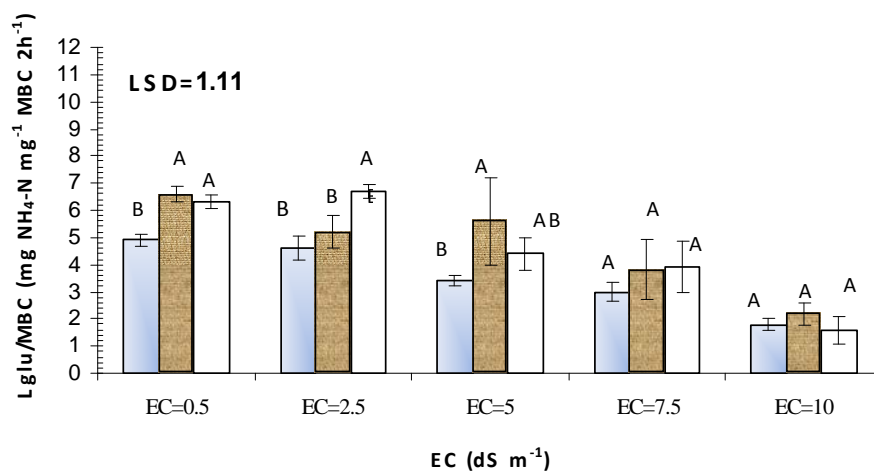
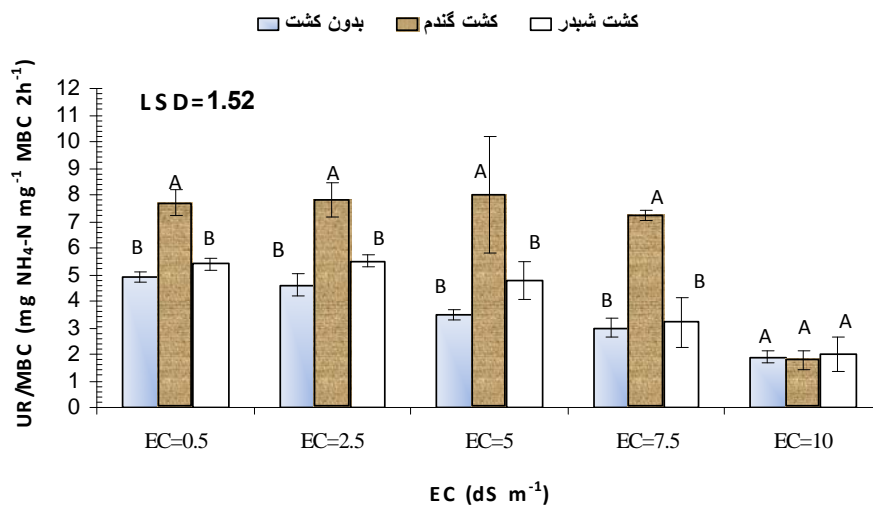
ALP:MBC

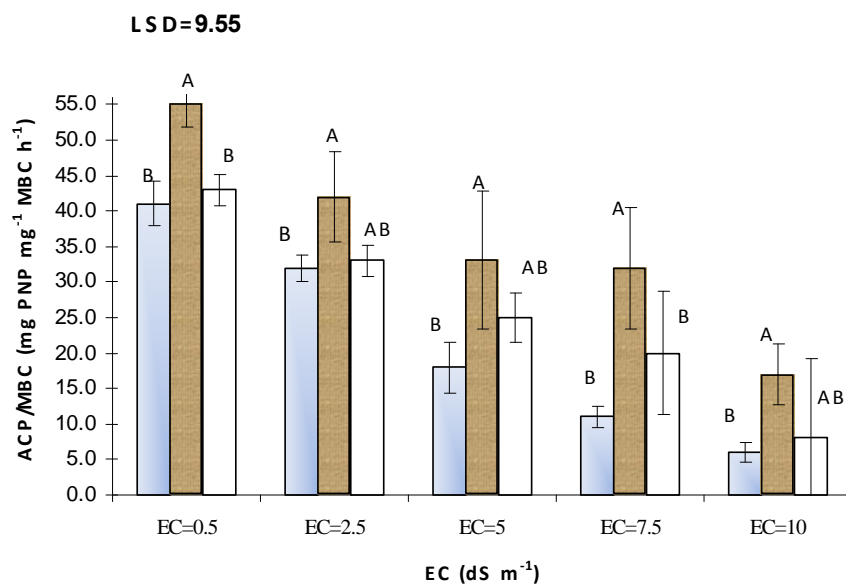
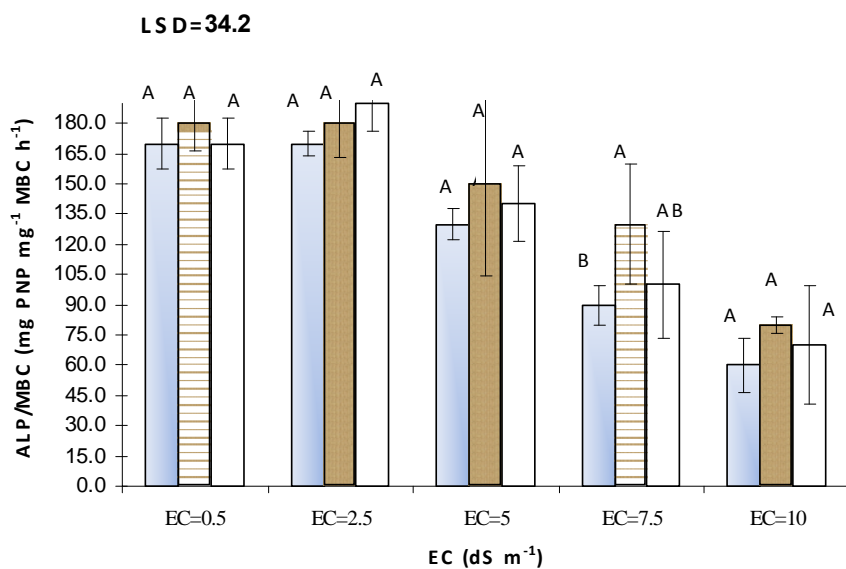
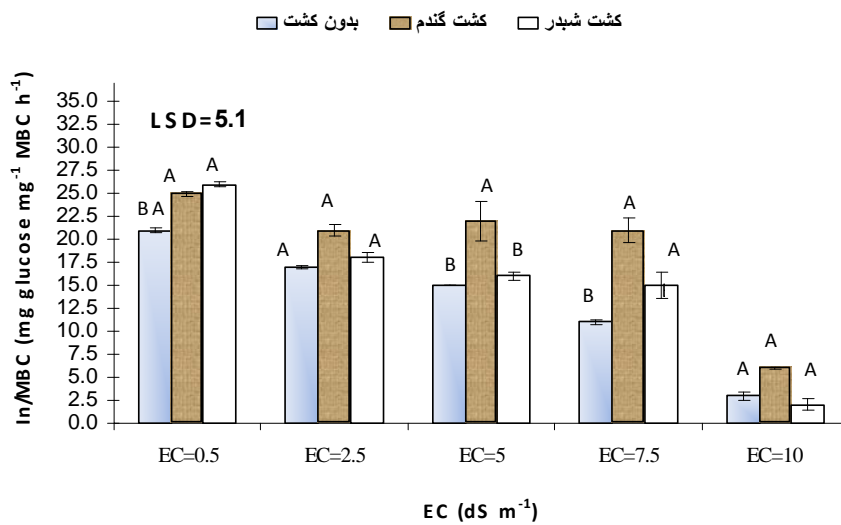
شوری موجب کاهش معنی دار نسبت فعالیت آنزیم فسفاتاز قلیایی به کربن بیوماس میکروبی در محیط بدون کشت ($P < 0.01$)، خاک تحت کشت گندم ($P < 0.01$) و خاک تحت کشت شبدر ($P < 0.01$) گردید. اثر محیط در کلیه‌ی سطوح شوری بر این نسبت معنی دار نبود ($P > 0.05$)، شکل ۱). همچنین مشاهده شد که اثرات متقابل شوری × محیط نیز بر این نسبت معنی دار نمی باشد ($P > 0.05$)، جدول ۳). علت این مشاهدات احتمالاً به دلیل آن است که سنتز این آنزیم توسط ریزجانداران خاک، هم در محیط های شور و هم در محیط های غیر شور، تحت تأثیر حضور و یا عدم حضور گیاه نمی باشد. مطالعه‌ی قول لر عطا و رئیس‌ی (۹) نشان داد که شوری اثر کاهنده‌ی معنی دار ($P < 0.01$) بر فعالیت کلی آنزیم فسفاتاز قلیایی در خاک تحت کشت شبدر بر سیم دارد.

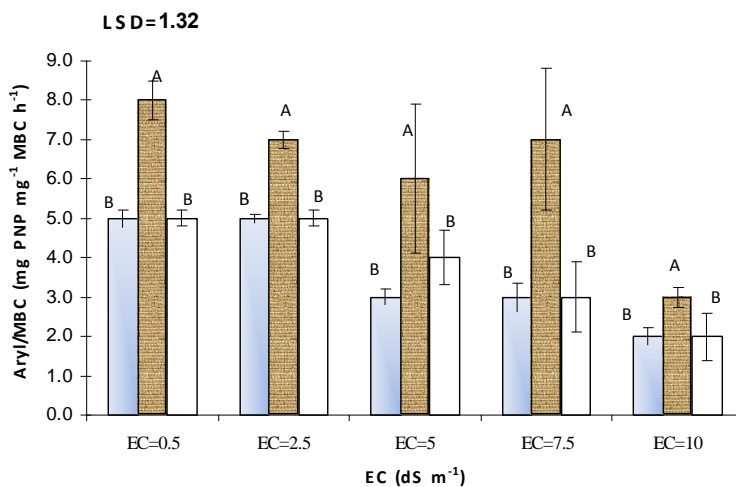
سایر پژوهش هایی که در زمینه‌ی اثر شوری بر بیوماس میکروبی خاک انجام شده، نتایج ناهمبندی را ارائه می دهند. برای مثال، ساریگ و استینیرگر (۲۱) نشان دادند که شوری اثر مستقیمی بر کربن بیوماس میکروبی در ریزوسفر گیاه هالوفیت ریوموریا نگونسس ندارد. اما بررسی های باترا و مانا (۲)، کور و همکاران (۱۳) و ساردینها و همکاران (۲۰) نشان داد که شوری به طور معنی دار موجب کاهش کربن بیوماس میکروبی در خاک های شور طبیعی می گردد. لندی و همکاران (۱۵) در سال ۲۰۰۰ به منظور بررسی اثر کادمیم بر فعالیت میکروبی خاک، از نسبت فعالیت آنزیم دهیدروژناز به کربن بیوماس میکروبی و نسبت فعالیت فسفاتاز به کربن بیوماس میکروبی استفاده نموده و نشان دادند که افزایش کادمیم محلول خاک موجب کاهش معنی دار این نسبت در خاک آلوده می گردد.

BGlu-MBC

نسبت فعالیت آنزیم بتا-گلوکوسیداز به کربن بیوماس میکروبی در محیط های شور به طور معنی دار کاهش پیدا کرد (جدول ۴). اثر نوع محیط در کلیه‌ی سطوح شوری بر این نسبت معنی دار نبود ($P > 0.05$)، شکل ۱). در حقیقت، حضور گیاه نقشی در افزایش و یا کاهش توانایی ریزجانداران خاک در تولید آنزیم بتا-گلوکوسیداز نداشته است. با توجه به این که در تیمار شاهد (محیط غیر شور) نیز عدم وجود تفاوت معنی دار در این نسبت بین محیط های مختلف مشاهده می شود، احتمالاً به طور کلی، هم در محیط های شور و هم در محیط های غیر شور، ریزجانداران مسئول تولید آنزیم بتا-گلوکوسیداز وابستگی زیادی

شکل ۱- مقایسه میانگین‌های (n=۳) نسبت فعالیت آنزیم‌های خاک به کربن بیوماس میکروبی، بین محیط‌های مختلف در هر سطح شوری حروف مختلف نشان دهنده وجود تفاوت معنی‌دار ($P < 0.05$) بر اساس آزمون LSD در بین محیط‌های مختلف در هر سطح شوری می‌باشد. خطوط عمودی مقادیر SD (انحراف معیار) را نشان می‌دهند.

این دو فاکتور بر نسبت فعالیت آنزیم ال-گلوتامیناز به کربن بیوماس میکروبی معنی‌دار می‌باشد. نتایج هم‌چنین نشان داد که نسبت فعالیت آنزیم ال-گلوتامیناز به کربن بیوماس میکروبی در محیط تحت کشت شبدر و گندم تفاوت معنی‌دار با یکدیگر ندارد، اما با محیط بدون کشت دارای تفاوت معنی‌دار می‌باشد (جدول ۴).

شوری موجب کاهش معنی‌دار این نسبت در محیط بدون کشت ($P < 0.001$)، خاک تحت کشت گندم ($P < 0.01$) و خاک تحت کشت شبدر ($P < 0.01$) شد. اثر محیط در تیمارهای شوری شاهد و ۲/۵ دسی‌زیمنس بر متر بر این نسبت معنی‌دار ($P < 0.01$) بود. اما در سطوح شوری ۵، ۷/۵ و ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر معنی‌دار نبود ($P > 0.05$ ، شکل ۱). در تیمار شاهد مشاهده شد که گرچه این نسبت در خاک‌های تحت کشت تفاوت معنی‌دار با یکدیگر ندارند ($P > 0.05$) اما با محیط بدون کشت تفاوت معنی‌دار ($P < 0.05$) بود. به عبارت دیگر، ریزجانداران خاک تحت کشت گندم و شبدر هر دو به یک میزان قادر به تولید این آنزیم بودند. در سطح شوری ۲/۵ دسی‌زیمنس بر متر تفاوت معنی‌دار در این نسبت بین خاک تحت کشت گندم و محیط بدون کشت مشاهده نشد ($P > 0.05$). اما با خاک تحت کشت شبدر تفاوت معنی‌دار ($P < 0.05$) نشان داد. در حقیقت، در این سطح شوری، ریزجانداران خاک تحت کشت شبدر همچنان قادر به تولید آنزیم ال-گلوتامیناز بیشتری نسبت به محیط بدون کشت بودند، اما ریزجانداران خاک تحت کشت گندم تنها توانستند به اندازه‌ی ریزجانداران محیط بدون کشت آنزیم ال-گلوتامیناز سنتز نمایند. در سطوح بالاتر شوری نیز مشاهده گردید که این نسبت بین سه محیط تفاوت معنی‌دار با یکدیگر ندارند ($P > 0.05$) و حضور گیاه نقشی در

Aryl:MBC

نتایج بدست آمده بیانگر آن است که نسبت فعالیت آنزیم آریل سولفاتاز به کربن بیوماس میکروبی نیز به‌مانند سایر نسبت‌ها در محیط‌های غیر شور به طور معنی‌دار بیشتر می‌باشد. اما میزان این تفاوت در بین محیط‌های مختلف متفاوت می‌باشد. نتایج شکل ۱ نشان می‌دهد که در کلیه‌ی سطوح شوری (حتی در شوری ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر)، نسبت مذکور بالاترین مقدار را در خاک تحت کشت گندم دارد. در حقیقت، اثر محیط در کلیه‌ی سطوح شوری بر این نسبت معنی‌دار بود ($P < 0.05$ ، شکل ۱). نتایج جدول ۴ نیز نشان می‌دهد که نسبت فعالیت آنزیم آریل سولفاتاز به کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت شبدر و محیط بدون کشت تفاوت معنی‌دار با یکدیگر ندارد، اما با خاک تحت کشت گندم این تفاوت معنی‌دار می‌باشد. در تحلیل نتایج بدست آمده چنین می‌توان بیان نمود که در مجموع، احتمالاً بیوماس میکروبی ریزوسفر گندم برای تولید آنزیم آریل سولفاتاز که آنزیمی مؤثر در چرخه‌ی گوگرد است، در کلیه‌ی سطوح شوری متأثر از حضور ریشه‌ی گیاه به دلیل ترشحات آزاد شده از آن و بازگشت ریشه‌های جوان می‌باشد. اما بیوماس میکروبی ریزوسفر شبدر برای سنتز آنزیم آریل سولفاتاز، تحت تأثیر حضور و یا عدم حضور ریشه‌ی این گیاه نمی‌باشد. ریتز و هاینس (۱۹) نیز اثر کاهنده‌ی شوری بر فعالیت آنزیم آریل سولفاتاز را گزارش نمودند.

LGlu:MBC

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که اثر شوری، محیط و اثر متقابل

و متعاقب آن بیوماس در شرایط تنش شوری جهت تولید آنزیم‌های برون سلولی کاهش می‌یابد، که یکی از علل آن وجود فشار اسمزی بالا به دلیل حضور نمک‌های محلول در خاک‌های شور می‌باشد. همچنین نتایج آزمایش حاضر نشان می‌دهد که بیشترین کاهش نسبت فعالیت آنزیم اوره‌آز به کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت گندم، بیشترین کاهش نسبت فعالیت آنزیم بتا-گلوکوسیداز به کربن بیوماس میکروبی در محیط بدون کشت، بیشترین کاهش نسبت فعالیت آنزیم فسفاتاز قلیایی به کربن بیوماس میکروبی نیز در محیط بدون کشت و بیشترین کاهش نسبت فعالیت آنزیم آریل سولفاتاز به کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت شبدر رخ داده است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که اثر نوع محیط بر نسبت فعالیت آنزیم اوره‌آز به کربن بیوماس میکروبی و نسبت فعالیت آنزیم آریل سولفاتاز به کربن بیوماس میکروبی در کلیه سطوح شوری معنی‌دار است. اما در ارتباط با آنزیم بتا-گلوکوسیداز و فسفاتاز قلیایی این نسبت در هیچ یک از سطوح شوری تحت تأثیر نوع محیط قرار نگرفت. به عبارت دیگر، حضور گیاه نقش مهمی در افزایش و یا کاهش توانایی ریزجانداران خاک در تولید این آنزیم‌ها نداشته است. با توجه به این که در تیمار شاهد (محیط غیر شور) نیز عدم وجود تفاوت معنی‌دار در این نسبت بین محیط‌های مختلف مشاهده می‌شود، احتمالاً هم در محیط‌های شور و هم در محیط‌های غیر شور، ریزجانداران مسئول تولید آنزیم‌های بتا-گلوکوسیداز و فسفاتاز قلیایی وابستگی زیادی به گیاه و ترشحات ریشه‌ی آن برای تولید این آنزیم‌ها ندارند. اما با افزایش شوری، با توجه به مقاوم‌تر بودن گندم نسبت به تنش شوری، ریزجانداران خاک تحت کشت این گیاه قادر به تولید آریل سولفاتاز و اوره‌آز بیشتری در مقایسه با دو محیط دیگر بودند. در ارتباط با نسبت فعالیت آنزیم‌های ال-گلوتامیناز، ساکاراز و فسفاتاز اسیدی به کربن بیوماس میکروبی، اثر نوع محیط بر نسبت‌های مذکور در سطوح مختلف شوری متغیر بود. به طور خلاصه، نتایج نشان می‌دهند که حضور گیاه در خاک‌های شور بهبود بیوماس میکروبی و سنتز برخی آنزیم‌های خاک را به همراه دارد. به بیان ساده‌تر، هر عاملی که سبب کاهش و یا افزایش بیوماس میکروبی شود، کاهش و یا افزایش آنزیم‌های برون سلولی را به همراه خواهد داشت. زیرا بیوماس میکروبی منشأ قسمت اعظم آنزیم‌های برون سلولی خاک است. در حالی که میزان سنتز برخی دیگر از آنزیم‌ها توسط ریزجانداران خاک و یا فعالیت آنزیم‌های برون سلولی، متأثر از حضور ریشه‌ی گیاه نمی‌باشد. به عبارت دیگر، میزان تأثیر ریشه و احتمالاً ترشحات آن بر تعدیل اثر شوری بر میزان آنزیم تولید شده توسط بیوماس میکروبی (یا آنزیم‌های برون سلولی) وابسته به سطح شوری، نوع گیاه و حتی نوع آنزیم می‌باشد.

میزان آنزیم تولید شده توسط ریزجانداران خاک تحت کشت در این سطوح شوری نداشته است (شکل ۱). به عبارت دیگر، حضور گیاه قادر است تنها اثر سطوح شوری کم (تا ۲/۵ دسی‌زیمنس بر متر) را بر میزان آنزیم ال-گلوتامیناز تولید شده توسط بیوماس میکروبی تعدیل کند.

In:MBC

نتایج نشان می‌دهند که شوری نسبت فعالیت آنزیم اینورتاز به کربن بیوماس میکروبی را در هر سه محیط مورد مطالعه به طور معنی‌دار ($P < 0/001$) تحت تأثیر قرار می‌دهد (جدول ۴). در خاک تحت کشت گندم افزایش شوری تا ۷/۵ دسی‌زیمنس بر متر اثر معنی‌دار بر این نسبت نداشت ($P > 0/05$) و کاهش آن در شوری‌های بالاتر مشاهده گردید. نسبت فعالیت آنزیم اینورتاز به کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت گندم بیشترین مقدار عددی را داشته و خاک بدون کشت و خاک تحت کشت شبدر به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار دارند (جدول ۴).

ACP:MBC

شوری اثر معنی‌دار بر نسبت فعالیت آنزیم فسفاتاز اسیدی به کربن بیوماس میکروبی در محیط بدون کشت، خاک تحت کشت گندم و خاک تحت کشت شبدر ($P < 0/001$) داشت. در کلیه سطوح شوری، بیشترین نسبت فعالیت آنزیم فسفاتاز اسیدی به کربن بیوماس میکروبی در خاک تحت کشت گندم مشاهده شد و خاک تحت کشت شبدر و محیط بدون کشت به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار داشتند (شکل ۱). در واقع، در این سطوح شوری، ریزجانداران خاک تحت کشت گندم، قادر به تولید آنزیم فسفاتاز اسیدی بیشتری در مقایسه با دیگر محیط‌ها بودند. در مجموع، حضور ریشه‌ی گیاه، به ویژه ریشه‌ی گندم، در خاک‌های شور تا حدودی قادر به تحریک تولید آنزیم فسفاتاز اسیدی توسط ریزجانداران موجود در این خاک‌ها می‌باشد. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که نسبت فعالیت آنزیم فسفاتاز اسیدی به کربن بیوماس میکروبی در محیط بدون کشت به طور معنی‌داری کمتر از محیط‌های تحت کشت می‌باشد.

قول لر عطا و رئیسی (۹) نیز نشان دادند که افزایش شوری تا ۱۰ دسی‌زیمنس بر متر باعث کاهش معنی‌دار ($P < 0/001$) فعالیت آنزیم فسفاتاز اسیدی گردید.

نتیجه گیری

به طور کلی، نتایج بدست آمده از این تحقیق نشان داد که در هر سه محیط بدون کشت گیاه، خاک تحت کشت گندم و تحت کشت شبدر، شوری موجب کاهش معنی‌دار نسبت فعالیت آنزیمی به کربن بیوماس میکروبی شد. این بدان معنی است که رشد ریزجانداران خاک

تقدیر و قدردانی به عمل می‌آید.

سپاسگزاری

بدین وسیله از حمایت‌های مالی دانشگاه شهرکرد از این تحقیق

منابع

- ۱- نوربخش ف.، حاج رسولیها ش.، امتیازی گ. ۱۳۸۰. تأثیر برخی از ویژگی‌های خاک بر فعالیت آنزیم اوره‌آز در شماری از خاک‌های استان اصفهان. مجله علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، شماره سوم، ص ۹۵-۱۰۵.
- 2- Batra L., Manna M.C. 1997. Dehydrogenase activity and microbial biomass carbon in salt-affected soils of semiarid and arid regions. *Arid Soil Research and Rehabilitation*. 11: 295- 303.
- 3- Cookson P., Lepiece A. 1996. Urease enzyme activities in soils of the Batinah region of the Sultanate of Oman. *Journal of Arid Environments*. 32: 225-238.
- 4- Dick R.P. 1994. Soil enzyme activities as indicators of soil quality. In: Doran J.W., Coleman D.C., Bezdicek D.F., Stewart B.A.(Eds.), *Defining soil quality for a sustainable environment*. pp: 107-124. Soil Science Society of America, Madison.
- 5- Dick R.P., Breakwill D., Turco R. 1996. Soil enzyme activities and biodiversity measurements as integrating biological indicators. In: Doran, J.W., Jones, A.J. (Eds.), *Handbook of Methods for Assessment of Soil Quality*. pp: 247-272. Soil Science Society of America, Madison.
- 6- Eivazi F., and Tabatabai M.A. 1977. Phosphatases in soils. *Soil Biology and Biochemistry*. 9: 167-172.
- 7- Eivazi F., and Tabatabai, M.A. 1988. Glucosidases and galactosidases activity in soils. *Soil Biology and Biochemistry*. 20: 601-606.
- 8- Frankenberger W.T., Tabatabai M.A. 1991. L-glutaminase activity of Soils. *Soil Biology and Biochemistry*. 23: 869-874.
- 9- Ghollarata M., and Raiesi F. 2007. The adverse effect of soil salinization on the growth of *trifolium alexandrinum* L. and associated microbial and biological properties in a soil from Iran. *Soil Biology and Biochemistry*. 39: 1699-1702.
- 10- Jenkinson D.S. 1988. The determination of microbial biomass carbon and nitrogen in soil. In: *Advances in nitrogen cycling in agricultural ecosystems*. Wilson. J.R. (ed.) International, Wallingford, pp. 368-386.
- 11- Jenkinson D.S., Powelson D.S. 1976. The effect of biocidal treatments of metabolism in soil-V: A method for measuring soil biomass. *Soil Biology and Biochemistry*. 8: 209-213.
- 12- Kandeler E.M., Eder G. 1993. Effect of cattle slurry in grassland on microbial biomass and on activities of various enzymes. *Biology and Fertility of Soils*. 16: 249-254.
- 13- Kaur B., Aggarwal A.K., Gupta S.R. 1998. Soil microbial biomass and nitrogen mineralization in salt-affected soils. *Journal of Ecology and Experimental Science*. 24: 103-111.
- 14- Killham K. 1994. *Soil Ecology*. Cambridge University Press.
- 15- Landi L., Renella G., Moreno J.L., Falchini P. 2000. Influence of cadmium on the metabolic quotient, L:-D- glutamic acid respiration ratio and enzyme activity: microbial biomass ratio under laboratory conditions. *Biology and Fertility of Soils*. 32: 8-16.
- 16- Nannipieri P., Kandeler E., Ruggiero P. 2002. Enzyme Activities and Microbiological and Biochemical Processes in Soil pp, 1-33, In: R.G. Burns and R.P. Dick. (Eds) *Enzymes in the Environment: Activity, Ecology, and Applications*. Marcel Dekker, Inc. USA.
- 17- Pathak H., and Rao D.L.N. 1998. Carbon and nitrogen mineralization from added organic matter in saline and alkali soils. *Soil Biology and Biochemistry*. 30: 695-702.
- 18- Pankhurst C.E., Yu S., Hawke B.G., Harch B.D. 2001. Capacity of fatty acid profiles and substrate utilization patterns to describe differences in soil microbial communities associated with increased salinity or alkalinity on three locations in south Australia. *Soil Biology and Biochemistry*. 33: 204-217.
- 19- Rietz D.N., and Haynes R.J. 2003. Effects of irrigation-induced salinity on soil microbial activity. *Soil Biology and Biochemistry*. 35: 845-854.
- 20- Sardinha M., Muller Y., Schmeisky H., Joergensen R.G. 2003. Microbial performance in soils along a salinity gradient under acidic conditions. *Applied Soil Ecology*. 23: 237-244.
- 21- Sarig S., Steinberger Y. 1994. Microbial biomass response to seasonal fluctuation in soil salinity under the canopy of desert halophytes. *Soil Biology and Biochemistry*. 26: 1405-1408.
- 22- Schinner F., Von Mersi W. 1990. Xylanases-, CM- cellulase- and invertases activity in soil: an improved method. *Soil Biology and Biochemistry*. 22: 511-515.
- 23- Tabatabai M.A., and Bremner J.M. 1970. Arylsulphatase activity of soils. *Soil Science Society of America Journal*. 34: 225-229.

- 24- Tabatabai M.A., and Bremner J.M. 1972. Assay of urease activity in soil. *Soil Biology and Biochemistry*. 4: 479-487.
- 25- Zhang J., Zhang X., Zhou J., Makeshin F. 2005. Effects of salinity stress on poplars seedling growth and soil enzymes activity. *Ying Yong Sheng Tai Xue Bao*, 16: 426-430.

The Relative Importance of Presence and Absence of Plant Root in Changing the Ratio of Soil Enzymatic Activity to Microbial Biomass Carbon in Saline and None-Saline Soils

M. Boyrahmadi^{1*} - F. Raiesi² - J. Mohammadi³

Received: 10-4-2010

Accepted: 3-10-2010

Abstract

Soil microbiological criteria are a complex reflection of interactive metabolic processes that may not be evaluated only by measuring a single parameter but rather it requires the simultaneous determination of more parameters and combining them. The objective of this research was to study enzyme activities: microbial biomass carbon ratios in salinized and none-saline soils in the presence and absence of plant's rooting system. This ratio indicates the amount of enzyme activity per unit of microbial biomass. In this study, five levels of salinity using NaCl, CaCl₂, MgCl₂ and KCl; with 2:1:1:1 ratio and three soils (unplanted soil, soil planted with wheat and clover) replicated three times consisted our factorial experiment arranged in a completely randomized design. Results showed that salinity caused significant reduction in enzyme activities: microbial biomass ratio in all three soils. Furthermore, at all salinity levels, unplanted and planted treatments had a significant effect on urease activity: microbial biomass carbon ratio and arylsulphatase activity: microbial biomass carbon ratio. However, there were no significant differences in β -glucosidase: microbial biomass carbon ratio and alkaline phosphatase: microbial biomass carbon ratio among the three soils at all salinity levels. In the other words, the presence of plant did not have any substantial effect in increasing or reducing microbial ability to produce and synthesize these enzymes. The effect of planted and un-planted treatments on the ratio of L-glutaminase, saccharase and acid phosphatase to microbial biomass carbon in different salinity treatments were variable. In summary, results showed that the presence of plants may support the synthesis of some enzymes by soil microorganisms. But the synthesis of some other enzymes is not affected by the presence and absence of plants living roots. In other words, the effect of roots and its exudates on moderating the effect of salinity on the amount of the enzymes synthesized by soil microbes depends on the salinity level, plant type and enzyme.

Keywords: Salinity, Soil enzyme activity, Microbial biomass carbon ratio, Uncultivated soil, Planted soil, Wheat, Clover

1,2,3 - Former MSc Student and Associate Professor, Department of Soil Science, College of Agriculture, Shahrekord University, Respectively

(* - Corresponding Author Email: mozhgan_boyrahmadi@yahoo.com)